

Vážení a milí přátelé arteterapie a výtvarného umění,

dva roky jsou opět za námi a mohu tak vyhodnotit, co zásadního se v ateliéru arteterapie stalo. Významnou změnou byla skutečnost, že jsem měla v terapeutickém procesu velký počet pacientů, kteří měli oba rodiče nebo jednoho z nich závislé na alkoholu. V individuální arteterapii bylo jejich sdělení často velmi dramatické, někdy až těžce představitelné. Prostředí, ve kterém vyrůstali, mělo podobu domácího násilí - pacienti už v období dospívání měli schopnost pojmenovat nevhodné chování, sníženou citlivost pro potřeby dětí v rodině. Také si všímali, že se rodiče chovají jako citově nezralí dospělí. To, co bylo pro ně nejdůležitější, byl nákup alkoholu a cigaret. Matka závislá na alkoholu prodávala nebo směňovala za alkohol či peníze dceru - ještě dítě, pro uspokojování sex. potřeb kumpánům, jako byla ona sama. Matka jiné sexuálně zneužívané dcery vlastním otcem oznámila, že tu hrůznou událost nebude řešit: „Tatu by zavřeli do vězení a kdo by nám vymaloval celý barák!“ Pokud chtěl pacient finanční příspěvek, např. na lyžařský výcvik, studijní týdenní pobyt v Anglii, rodiče událost vyhodnotili jako zbytečnou. Tak mladá osobnost není dostatečně vybavena k tomu, aby zpracovala takové životní situace bez pocitů křivdy.

V těchto a podobných rodinách se také opakoval scénář, kdy z rodiny odešel jeden z rodičů. Většinou to byl otec. Jinou zásadní změnou bylo naopak přistěhování „nového“ otce, který byl dokonce několikanásobně závislý. Takový otec měl především zájem „mít se dobře.“ Pro mého pacienta následovala ztráta pocitu bezpečí, i když ani před tím vztahy v rodině nebyly dostatečně stabilní. Pacienti tak žili v nepřátelském prostředí a bojovali proti válčujícímu rodiči. Byli tak přinuceni v některých oblastech života rychleji dozrát. Na straně druhé se naučili od rodičů nalhávat si, lhát, podvádět i prosazovat agresivně „to své“. Doma i ve škole měli radost z toho, když též někoho podvedli. Takové chování nabízeli i mně. V zápětí ale následoval smutek z toho, že je přátelé nebo partneři opustili a oni upřímně zcela nevěděli proč. Naučili se takové chování od rodičů a jinak to neuměli. Opakovali své chování a až v terapii měli možnost si uvědomit, že vzájemná důvěra posiluje a prohlubuje dobrý vztah. Před nástupem do psychiatrické nemocnice mým pacientům rodiče doporučovali, aby nemluvili o tom, co se v rodině děje. To je jedna z příčin, že vyčkávají, zda mně mohou důvěřovat natolik, abychom mohli vstoupit do terapeutického vztahu, který potřebuje mít základnu důvěry.

Další závažnou potíží bylo sebepoškozování. Vědomě se zraňovali ostrými předměty, sebekousáním, přikládáním chemických prostředků, které naleptávaly kůži až do kruté bolesti. Věděli, že chtějí citové nebo jiné zraňování zmírnit za jinou pro ně úlevnou bolest.

Na výstavě můžete vidět výtvarná díla, která mají podobu vlastního portrétu, který má zašitá či zalepená ústa nebo místo rtů je namalovaný zip. Je to ilustrace atmosféry v rodině. Mladý dospělý chtěl narovnat vztah s rodiči, ale dozvěděl se, že má „držet hubu“. Pak také následovaly facky, bití, smýkání za vlasy, řvaní, vulgarismy.

Stávalo se, že obava až strach z návratu do stejného prostředí je přinutilo řešit problémy natolik, že aktivitou vznikly žádoucí změny. Obecně platí, že zastavení se a uvědomění si vlastního zbloudění ve svém životě prospívá nám všem. V terapii je to nanejvýš účinné.

Když v televizi odvysílají zprávy o tom, že nevlastní otec v opilosti znásilnil 14-letou dceru, věřte tomu, že můj pohled na tyto informace je ten, že nevím zda ke mně do terapie přijde znásilněná dívka, matka nebo agresor. Všichni potřebují ošetřit, aby tak neškodili sobě ani jiným a žili tak lepší život.

Těší mě, že se pacientům daří, občas za mnou jezdí na psychoterapeutické konzultace. Když se pacientka během 10 let provdala, porodila dvě děti a je spokojená, tak naše společná radost je velká.

Všichni můžeme dělat svět lepším. Já to dělám.

Emilie Rudolfová